

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

О.В. Блануца*

Одеський державний аграрний університет

Ключові слова: експорт, імпорт, ефективність, розвиток, конкурентоспроможний, аграрний сектор, міжнародні ринки, інвестиції.

Анотація. Обґрунтовується визначення експортного потенціалу сільськогосподарських підприємств та його структурний стан на сьогоднішній день. Визначено певні напрямки щодо створення конкурентоспроможного аграрного сектору економіки. Розглянуто основні завдання удосконалення державного стимулювання експорту. Сформовано заходи для ефективного розвитку експортного потенціалу.

Вступ. Вартість експорту разом із вартістю імпорту формує зовнішньоторгівельний оборот. Український експорт становить понад 50 % валового національного продукту України. На сьогодні основними експортними галузями економіки є металургійна промисловість (металопродукція), сільське господарство (зерно), машинобудівна та хімічна промисловості, частка яких становить понад 80 % українського експорту. Особливістю сучасного розвитку вітчизняних експортоорієнтованих галузей є їхній сировинний характер та високий рівень залежності від кон'юнктурних коливань на світових ринках. Сільське господарство - одна з найдавніших, найважливіших і найбільш ризикованих галузей економіки. В Україні на нього покладено завдання дедалі повніше забезпечувати внутрішні потреби країни в сировині і продовольстві та нарощувати відповідні експортні можливості. За належних інвестицій аграрний потенціал України може досягти рівня, достатнього для того, щоб нагодувати більш як половину населення Європи і одним з пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку зовнішньоекономічної діяльності в сучасному економічному просторі, безумовно, є активізація взаємовигідних відносин з іншими країнами на основі нарощення експортного потенціалу [1].

Проблема формування, розвитку та нарощування експортного потенціалу є особливо актуальною для країни з перехідною економікою, де недостатньо розвинені правові та економічні механізми його формування, недостатньо використовуються методи державної підтримки експорту, розробки, реалізації та оцінювання ефективності програм розвитку експортної діяльності.

Аналіз останніх досліджень. Результати дослідження даної проблеми оприлюднено в наукових роботах вітчизняних науковців: В.Г. Андрійчука, В.М. Богомазової, В.С. Будкіна, В.І. Вернадського, В.М. Гейця, А.І. Кредісова, К.О. Конченко, А. Мазаракі, Ю.В. Макогона, П.Т. Саблука, Т.Е. Ясюка, в яких нагромаджено значний досвід по дослідженню експортного потенціалу.

Метою даної статті є визначення завдань щодо удосконалення державного стимулювання експорту та ефективного використання експортного потенціалу сільськогосподарських підприємств.

Результати досліджень. У структурі експорту останніми роками переважає продукція рослинництва, яка становить близько трьох четвертих сільськогосподарського експорту і найбільша частка якої припадає на олію та зерно. Великі експортні можливості аграрний сектор має по молоку та молокопродуктах, м'ясу та м'ясопродуктах, насінню соняшнику. Основними споживачами української сільськогосподарської продукції є країни СНД, на які припадає третина експорту, та Європейського Союзу, на який припадає чверть експорту.

Сільськогосподарські підприємства нашої країни вже давно зазнають дефіциту фінансових ресурсів, який був і певною мірою лишається наслідком низької врожайності сільськогосподарських культур, нееквівалентного міжгалузевого обміну, недосконалої податкової та митної політики. Ціни на сільськогосподарську продукцію нерідко занижуються через погану організацію її закупівлі, монопольне становище деяких заготівельників. Матеріально-технічні засоби продаються селу за цінами, не завжди адекватними якості добрив, машин, обладнання. Останніми роками багатократно зросла вартість енергоносіїв. Триває вплив із села найактивнішої частини трудових ресурсів. Вельми низькою лишається платоспроможність більшості населення - споживача продукції. Ось ті головні чинники, які зумовили відчутне зниження темпів розвитку вітчизняного аграрного сектору порівняно не лише з іншими державами, а й із середніми макроекономічними показниками України [2].

Нині в Україні прискорюється аграрна реформа, стратегічна мета якої - забезпечити повне й надійне продовольче постачання населення, досягти високого експортного потенціалу галузі, відродивши господаря землі й створивши багатокладний конкурентоспроможний аграрний сектор економіки. Забезпечення розширеного відтворення і підвищення конкурентоспроможності продукції сільськогосподарських підприємств неможливо без належної державної фінансової підтримки сільського господарства, про що свідчить досвід розвинутих країн.

На нашу думку, основним завданням для докорінного поліпшення ситуації можна досягти за допомогою комплексу заходів зовнішньоекономічної регіональної політики, направлених на державне стимулювання експорту продукції, а також на збільшення його обсягу та підвищення ефективності [3].

До основних заходів удосконалення державного стимулювання експорту, на нашу думку, повинні належати:

* Науковий керівник – М.П. Сахацький, доктор економічних наук, професор

- - розвиток нових експортних галузей на основі науково-технічних монополій і пошук шляхів запобігання занепаду традиційних експортних галузей;
- створення підприємств переважно експортної орієнтації, підтримка підприємств малого та середнього бізнесу у здійсненні експортної діяльності;
- надання державної підтримки експортерам у вигляді гарантійних зобов'язань для кредитування експорту, фінансування та кредитування експортних поставок продукції з тривалим терміном виготовлення;
- створення системи страхування експортних кредитів від комерційних і політичних ризиків;
- боротьба зі встановленням безпідставних антидемпінгових мит, вжиття заходів щодо захисту інтересів товаровиробників;
- просування вітчизняних товарів і послуг на світові ринки
- створення фонду підтримки експорту за рахунок надходжень до бюджету від митного обкладання зовнішньоторговельних операцій для надання експортерам технічного, консультаційного та інформаційного сприяння;
- забезпечення своєчасного повернення податку на додану вартість з експорту товарів, звільнення від сплати податку з прибутку на приріст експортної продукції;
- створення системи гарантійного та післягарантійного обслуговування техніки і обладнання, що продається за кордон;
- надання місцевим експортерам безкоштовних консультаційних послуг у сфері зовнішньоекономічної діяльності;
- створення програм залучення іноземних капіталів;
- рекламно-інформаційне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності;
- проведення семінарів, конференцій з проблем регіонального експорту;
- здійснення програм цілеспрямованого сприяння розвитку тих галузей народногосподарського комплексу, що мають найбільший експортний потенціал;
- захист сегментів внутрішнього ринку, пов'язаного з виробництвом складної побутової техніки, текстилю, одягу, продукції конверсійних підприємств шляхом введення квот, підвищення ввізного митного збору, а також використання засобів нетарифного регулювання на основі сертифікації експортної продукції та послуг;
- державна підтримка патентування вітчизняних промислових розробок за кордоном на основі подання на розгляд уряду держави Положення про порядок відбору вітчизняних розробок, які підлягають патентуванню за кордоном з використанням коштів державного бюджету;
- надання урядом гарантійних зобов'язань під кредитні ресурси, залучені уповноваженими банками для забезпечення оборотними коштами експортоорієнтованих підприємств та організацій;
- - сприяння гарантуванню і страхуванню експортних кредитів для забезпечення захисту експортерів від комерційних та політичних ризиків.

Висновки. Для ефективного розвитку експортного потенціалу доцільним було б:

- збільшення випуску продукції харчової промисловості, сільського господарства на основі сучасних технологій переробки, зберігання, пакування, транспортування та реалізації продукції;
- нарощування науково-технічних розробок, патентно-ліцензійної торгівлі, ноу-хау, інжинірингу, послуг з підготовки та забезпечення процесів виробництва і реалізації продукції, з обслуговування продукції, що експортується;
- впровадження енергозберігаючих технологій агропромислового та побутового призначення;
- сприяння впровадженню міжнародних технічних стандартів серії ISO та правил у виробництво;
- забезпечення поширення інформації щодо інвестиційного потенціалу із залученням можливостей торговельно-економічних місії за кордоном;
- організація виставкової та рекламної діяльності з метою забезпечення ринку збуту конкурентоспроможної продукції та високих технологій.

І на сьогодні скорочення обсягів імпорту продукції можливе за умови реалізації наступних заходів:

- ✓ зменшення обсягу ввезення товарів, аналоги яких виробляються чи можуть вироблятися на території області, передусім продукції сільськогосподарської та харчової промисловості (соняшникової олії, зерна, м'яса, картоплі шляхом тарифного та нетарифного регулювання (наприклад, встановлення квот);
- ✓ обмеження обсягів ввезення готової продукції, виготовленої з давальницької сировини, підвищивши питому вагу давальницької сировини у вартості готової продукції до 80 %;
- ✓ скорочення обсягів ввезення товарів фізичними особами.

Таким чином, на сьогодні існує загальна необхідність створення інституційної основи для запровадження державної підтримки упровадження фінансових інструментів розвитку експорту, що забезпечить подальший розвиток і нарощування вітчизняного економічного потенціалу та закріплення на традиційних і нових ринках збуту .

Література

1. Підтримка українського експорту: погляд науковця. Дзеркало тижня [Електронний ресурс]. - Режим доступу: URL: <http://wto.in.ua/index.php>
2. Бурлака О.О. Розробка системи напрямків розвитку експортного потенціалу в Україні // Збірник студентських наукових праць 2010 [Електронний ресурс].- Режим доступу URL: <http://udau.edu.ua/library.php>
3. Дьоміна В.М., Кіцак І.Т. Сучасні тенденції зовнішньої торгівлі підприємств Миколаївської області // Регіональна економіка – 2010 – № 4. – С.178-183.

предприятий

Аннотация. Обосновывается определение экспортного потенциала сельскохозяйственных предприятий и его структурное состояние на сегодняшний день. Определены конкретные направления относительно создания конкурентного аграрного сектора экономики. Рассмотрены основные задания усовершенствования государственного стимулирования экспорта. Сформированы мероприятия для эффективного развития экспортного потенциала.

Ключевые слова: экспорт, импорт, эффективность, развитие, конкурентный аграрный сектор, международные рынки, инвестиции.

Blanuca O.V. The creation and development of agricultural enterprises export potential

Summary. Determination of agricultural enterprises and its structural statement is grounded. The concrete directions according to competitive agrarian sector of economy creation are determined. The exports government stimulation improvement basic tasks are considered. The export potential effective development measures are formed.

Keywords: export, import, efficiency, development, competitive agrarian sector, international markets, investments.